

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА – КРОК НА ЗУСТРІЧ РІВНОПРАВНОСТІ

Перфільєва Майя Володимирівна

викладач кафедри соціальної педагогіки та історії педагогіки

Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини

Інклюзію в освіті можна розглядати як один із багатьох аспектів інклюзії в суспільстві загалом. Інклюзія означає розкриття кожної особистості за допомогою освітньої програми, яка достатньо складна, але відповідає її здібностям. Інклюзія враховує потреби, а також спеціальні умови та підтримку, необхідні учню та педагогам для досягнення успіху [1, с. 6].

Необхідність інклюзивного навчання зумовлена міжнародними документами. Так, у Конвенції ООН про права дитини (1989 р.) основоположним є принцип розвитку кожної дитини, що передбачає відсутність дискримінації [2].

Інклюзивна освіта є важливою не тільки для дітей, але й для молодих людей. У Лісабоні 17 вересня 2007 р. молодь з 29 країн світу взяла участь у конференції «Лісабонська Декларація – освітня інклюзія з позиції молоді». Під час пленарного засідання вони захищали свої права та потреби, а також запропонували рекомендації щодо ефективнішого розвитку інклюзивної освіти.

Рух назустріч інклюзії включає в себе ряд змін на рівні цілого суспільства та малої громади, які супроводжуються розробкою правових норм на міжнародному рівні. Вперше інклюзія була підтримана Всесвітньою декларацією прав людини у 1948 р. і знаходить відображення у всіх міжнародних документах у сфері освіти.

Мета функціонування інклюзивних закладів – створення умов для навчання й постійної реабілітації дітей з вадами фізичного та розумового розвитку, а також формування щодо них нової суспільної філософії. Рушійною ідеєю є навчання разом здорових дітей та дітей з фізичними та розумовими вадами, змога отримання досвіду та знань, які сприяють подоланню упереджень та дискримінації, формування позитивного ставлення до тих, хто «відрізняється». Інклюзивне навчання дає можливість усім учням брати участь

у житті дитячого садочка, школи, інституту. Його ресурси спрямовані на стимуляцію рівноправності учнів та їх багатоаспектної участі в житті групи, на розвиток у всіх дітей необхідних для спілкування навичок [3, с. 43].

Ключовим принципом, який лежить в основі інклюзивної ідеї має бути відкритість шкіл для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей.

У традиційних освітніх закладах від учнів вимагається засвоєння загальноприйнятих програм. Завданнями ж інклюзивних закладів є не тільки створення умов для освітнього розвитку хворих дітей серед «здорового» середовища однолітків та формування толерантного відношення батьків, вчителів та учнів до дітей з обмеженими можливостями, але й досягнення найвищого рівня соціалізації, що незмінно веде до прогресу.

Дослідниця Т. Захарук (Т. Zacharuk) наголошує, що освітні заклади, які претендують на статус інклюзивних, мусять визнати, що більшість їх існуючої до цих пір практики і спосіб мислення спиралися на «медичну схему обмеженості». Заклади освіти, які хочуть виконувати функцію інклюзивних, мусять прийняти підхід (метод) «соціальної схеми обмеженості», а також усунути бар'єри, які роблять неможливою повну участь дітей з обмеженими можливостями в освітньому процесі. Найкращим чином на проведення змін всієї системи є перепідготовка всіх працівників через досвідчених осіб з обмеженими можливостями, що проводять таку підготовку [4, с. 36].

Тож, на нашу думку, існує нагальна потреба у доступі навчання осіб з обмеженими можливостями до ВНЗ і профільованих закладів з метою проведення ними кваліфікованих методик для перепідготовки вихователів дошкільних установ та вчителів, працівників соціальних служб та центрів; проведення лекцій для студентів та школярів.

Взагалі, інклюзивне навчання ставить серйозні завдання перед освітньою системою і функціонуванням окремих закладів, мобілізує до удосконалення програм і методів навчання, стимулюючи розвиток компетенції вчителів. Поширює, крім того, такий «культурний клімат», який дозволяє більш

«еластичніше» відповідати на потреби всіх дітей та молоді в даному середовищі.

Інклюзивна освіта була введена в багатьох країнах при скромному бюджеті, призначеному на освіту і з невеликою технічною допомогою. Однак, поліпшення якості навчання, як і досягнення учнів (разом відсотком відстаючих та другорічних учнів) – то тільки один з позитивних аспектів оновленої освіти.

Проведений нами аналіз літературних джерел та досвід, отриманий під час наукового стажування у м. Гнезно (Польща), дає змогу оптимально визначити позитивні аспекти, що надає впровадження інклюзивної освіти для дитини, сім'ї та суспільства: можливість залишати дитину у період навчання в сім'ї, що забезпечить найбільш всебічний оптимальний розвиток особистості; можливість перебування та контактів в середовищі ровесників; можливість повнішого інтелектуального та суспільного розвитку; можливість підтримки працевлаштування, що безсумнівно розвантажить державний бюджет; можливість здолання бідності і ізоляції в суспільстві осіб з обмеженими можливостями; можливість поліпшити якість освіти для всіх учасників процесу; можливість змінити позиції по відношенню до інвалідності, отримати користь від спілкування з особами, які мають обмежені психофізичні можливості, тобто знищення дискримінації; можливість знищення архітектурних та соціальних бар'єрів.

Таким чином, потрібно пам'ятати, що основним завданням, яке стоїть перед суб'єктами інклюзивного процесу, є надання відповідних умов не просто співіснування, а створення творчого, багатогранного симбіозу, не перетворюючи прогресуючу ідею на фіктивний фарс. Тому, кожний освітній заклад повинен мати інтеграційний характер, а не лише відділ чи клас, перетворивши нововведення на звичайний спосіб життя.

Література

1. Снігульська В. Психолого-соціально-педагогічні аспекти інклюзивної освіти: за і проти / Снігульська В. // Дефектолог. – 2010. – № 3. – 6 с.
2. Права и достоинства инвалидов ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/disabilites/> – Назва з титул. екрану.

3. Сабат Н. Соціально-педагогічний аспект інклюзивного навчання / Н. Сабат // Соціальний педагог. – 2008. – №3. – С. 43-44
4. Zacharuk, 36 Wyczęsany J., Kukułka A. Ideja integracji w nowych strukturach edukacyjnych – szanse i zagrożenia / J .Wyczęsany, A. Kukułka // Dylematy pedagogiki specjalnej. – Kraków: AP, 2000. – 36 s.